

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с. 2. Лейчик В. М. Исходные понятия, основные положения, определения современного терминоведения и терминографии // Вестник Харьковского политехнического ун-та. – № 19, 1994. – Вып. I. – С. 147-180. 3. Перхач В., Кінаш Б. Російсько-український науково-технічний словник / За ред. В. Перхача. – Львів, 1997. – 456 с. 4. Російсько-український словник / І. О. Анніна, Г. Н. Горюшина, І. С. Гнатюк та ін. – К.: Абрис, 2003. – 1424 с. 5. Радченко О. І. Мовна норма і варіантність в українській науковій термінології: Дисертація на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук за спец. 10.02.01. – українська мова. – Х., 2000. – 203 с. 6. Російсько-український словник наукової термінології: Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю та Космос / В. В. Гейченко, В. М. Завірюха, О. О. Зеленюк та ін. – К.: Наук. думка, 1998. – 892 с. 7. Словник іношомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с. 8. Українсько-російський словник наукової термінології / За заг. ред. Л. О. Симоненко. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 416 с.

УДК 800

Ольга Павлова

Київський національний лінгвістичний університет

МОВА НАУКИ ТА ЇЇ ЛЕКСИЧНИЙ СКЛАД

© Павлова О., 2006

Стаття присвячена всебічному дослідженню мови науки як цілісної функціональної підсистеми літературної мови та її лексичного складу. У статті визначається співвідношення наукової мови з літературною, простежується їх взаємодія, виділяються спільні та розпізнавальні ознаки, розглядається наукова комунікація. Крім того, автор виділяє основні прошарки і розряди лексики, які складають лексичну систему наукової мови, а також вивчає їхні властивості та функції в науковій мові.

The article deals with the all-round investigation of the language of science as a complete functional subsystem of the literary language and its lexical structure. In the article the correlation and interaction of the scientific language and the literary one are examined, the mutual and distinguishing features of them are singled out, the scientific communication is considered. Besides that, the main strata and categories of the vocabulary of the scientific language are singled out, the properties and functions of these strata of lexical units in the scientific language are studied by the author.

Мова науки в її природній, вербальній формі, будучи засобом вираження знань і способом їх фіксації, входить у число обов'язкових засобів пізнання дійсності [4, с. 54].

Вивчення мови науки як самостійної функціональної підмови зі своєю специфікою призначення, засобів і способів використання, на наш погляд, має велике та самостійне наукове значення. Своєрідність організації виражальних засобів, різноманітність жанрових варіацій, стійкість мовних показників, специфічність сфери інтелектуальної комунікації – все це, безперечно, робить мову науки одним із найбільш цікавих об'єктів лінгвістичного дослідження. На відміну від мови художньої літератури, яка вже давно вивчається науковцями, мова наукової прози лише останнім часом починає привертати увагу дослідників. Різноманітні аспекти, пов'язані з вивченням мови науки, відображені в наукових працях Даниленко В. П., Кияка Т. Р., Кубрякової О. С.,

Лейчика В. М., Разинкіної Н. М., Скороходька Е. Ф., Сложеникіної Ю. В., Суперанської О. В., Ткачової Л. Б., Шелова С. Д., Яйцевої В. М. та ін.

Метою нашого дослідження є всебічне вивчення мови науки та її лексичного складу. Завданнями дослідження є з'ясування таких питань: 1) як мова науки співвідноситься з літературною мовою; 2) які спільні та розпізнавальні властивості мають літературна і наукова мови; 3) як реалізується взаємодія мови науки та загальнолітературної мови; 4) що являє собою наукова комунікація; 5) які основні пласти і розряди лексики складають лексичну систему мови науки; 6) які властивості і функції притаманні основним прошаркам лексики наукової мови.

Проведене дослідження дозволило нам зробити такі узагальнення щодо мови науки та її лексичного складу. Літературна мова – це культурно оброблена форма загальнонародної мови, яка в результаті її національного застосування отримала оцінку зразкової форми. Літературна мова охоплює основні суспільно значимі сфери спілкування: художню літературу, науку, публіцистику, державне управління та ін. За своїм культурно-соціальним статусом літературна мова протиставиться територіально-соціальним діалектам, просторіччю та жаргонам [1, с. 289].

Літературна мова – це основна, наддіалектна форма існування мови, що характеризується більшою чи меншою опрацьованістю, поліфункціональністю, стилістичною диференціацією та тенденцією до регламентації [6, с. 270].

Літературна мова, обслуговуючи різні сфери спілкування, виявляє одну з провідних своїх якостей, а саме поліфункціональність, тобто здатність обслуговувати всі потреби нації в засобах спілкування (в літературі, мистецтві, публіцистиці, науці, техніці, виробництві, управлінні, побуті). Ця семантична всезагальність і обумовлює її полівалентність, тобто здатність вживатися в усіх мовленнєвих сферах, а також пристосовуватися до нових суспільних функцій. Літературна мова, функціонуючи як мова науки, культури, цивілізації взагалі, служить засобом широкого спілкування та згуртування етнокультурного колективу. Суспільна значимість літературної мови – одна з її основоположних властивостей [8, с.23; 15, с.3–4].

Важливими ознаками літературної мови є визначений ступінь опрацьованості та наддіалектність. Обробленість та наддіалектність передбачають відомий відбір явищ із загального інвентаря певної мови на основі більш чи менш усвідомлених критеріїв. Наддіалектність у літературній мові обов'язково поєднується з обробленістю та функціонально-стилістичною варіативністю. Наддіалектність літературної мови, як правило, виявляється у поступовому відокремленні від діалекту, тобто у відмові від вузькорегіональних ознак одного діалекту та в поєднанні рис різних діалектів, і в функціонально-стилістичному відокремленні, яке реалізується в наявності особливих шарів лексики та фразеології, в оформленні специфічних для функціональних стилів синтаксичних моделей. Літературна мова має складну будову, яка відповідає її комунікативним функціям. Це розгалужена система стилів та стильових різновидів, що відображають різні цілі та умови спілкування. Функціонально-стилістична диференціація – одна з основних властивостей літературної мови [6, с. 270; 8, с. 24].

Найважливішими, базовими функціями мови є: комунікативна – бути найважливішим засобом спілкування, когнітивна (пізнавальна, гносеологічна) – бути засобом відображення діяльності в свідомості, та емоційна – бути одним із засобів вираження почуттів та емоцій [6, с. 564]. Слід особливо підкреслити, що, закріплюючи результати колективного пізнання в значеннях і смислах слів і словосполучень, літературна мова реалізовує гносеологічну функцію стихійно, об'єктивно та несвідомо [1, с. 175].

Літературна мова, як відомо, існує у двох формах - усній та писемній. Спочатку мова існувала в усній формі, тобто у формі безпосереднього спілкування. Виникнення писемності значно розширило та ускладнило функції мови. Порівняно з усною формою мови писемна форма дозволяє в більшому обсязі накопичувати багатогранний досвід народу, зберігати його, значно розширюючи часові та просторові межі його застосування. На сучасному етапі писемна та усна форми літературної мови активно впливають одна на одну.

Мова науки – це цілісна та функціональна підсистема (функціональний різновид,

функціонально-мовленнєвий різновид, функціональний тип, функціональний стиль) літературної мови, що має обмежену, однак чітку функцію наукової комунікації [3, с. 10]. Мова науки – це система спеціальних понять, знаків і символів, яка виникає в процесі наукового пізнання для отримання, опрацювання, зберігання та застосування знань. Створення наукою спеціальної мови, придатної для опису об'єктів, які вона вивчає, є необхідною умовою наукового дослідження.

Поняття «мова науки» як функціональної підсистеми літературної мови залишається невизначеним у своїх межах. У широкому значенні це поняття поширюється на всі наукові дисципліни – природничі, суспільні, технічні, - що утворюють систему науки в цілому. У вузькому значенні розуміють лише одну, ту чи іншу, наукову дисципліну – лінгвістику, математику, хімію, ботаніку, філософію і т. д. У нашій роботі поняття «мови науки» використовується в широкому значенні.

Мова науки володіє низкою характерних особливостей, що виділяють її в цілісну та самостійну функціональну підсистему літературної мови. Розглянемо ці особливості.

Мова науки, перш за все, характеризується консервативністю у доборі засобів вираження. Тенденція відбору мовних засобів обумовлює виникнення лексичного та синтаксичного стереотипів у низці жанрів наукової літератури. Твори наукової прози виявляються великою мірою типізованими за своїми лексико-фразеологічними та синтаксичними характеристиками [8, с. 17].

Наступне, мові науки властива нейтралізація елементів емоційно-оцінного плану. Загалом емоційність не притаманна мові науки, однак можлива залежно від характеру наукового твору. Так, суспільні науки більш схильні до емоційного викладу, ніж технічні. Основним завданням мови науки є максимально зрозуміла та точна передача інформації, що найкраще досягається без використання емоційних засобів.

Крім того, мова науки характеризується перевагою у використанні слів і словосполучень у їх прямих, конкретних значеннях. Вона не використовує поширені в літературній мові тропи: алегорію, гіперболу, іронію, літоту, метафору, метонімію, синекдоху, епітети й т. д., оскільки вони не можуть сприяти показу чіткості відношень спеціальних понять науки.

Наступне, мова науки являє собою, по суті, таку форму висловлювання, яка постійно відображає розумову діяльність людини, і мова науки володіє тими ж властивостями, що й саме наукове дослідження: безособовість, об'єктивність і абстрактність. Названі якості знаходять своє лінгвістичне вираження в тяжінні до використання стереотипних мовних засобів [8, с. 16].

Понадто, мові науки притаманні наступні стильові особливості: узагальненість, абстрагованість, логічність, точність і ясність – які одночасно є і основними вимогами, які суспільство, наука ставлять перед своєю мовою для того, щоб вона якнайкраще виражала та передавала наукові знання.

Узагальненість та абстрагованість мови наукової прози диктуються специфікою наукового мислення. Наука трактує специфічні поняття, виражає абстрактні думки, тому мова науки має абстрагований характер. І в цьому випадку вона протиставляється мові художньої літератури.

Логічність мови науки зумовлює, по суті, інтелектуальний характер наукового пізнання. Вона виражається у попередньому осмисленні повідомлення, у монологічному характері та строгій послідовності викладу. В цьому плані науковий стиль протиставлений розмовному мовленню.

Точність і зрозумілість у науковому мовленні передбачають відбір мовних засобів, для яких характерна однозначність і здатність оптимальним способом виразити сутність спеціальних понять. Мова науки добивається точності та виразності шляхом широкого використання термінологічної лексики, що характеризується абстрагованим, логіко-понятійним характером, системністю, однозначністю та точністю.

І, нарешті, мова науки, обслуговуючи єдину сферу діяльності людини, а саме науку, виявляє одну з основних якостей – монофункціональність, тобто здатність задовольняти потреби мовного колективу в науковій комунікації.

Наукова комунікація, на наш погляд, потребує особливого вивчення, оскільки вона має свої характерні особливості, які відрізняють або зближують її з комунікацією в інших сферах діяльності людини. У своїх найзагальніших ознаках ці особливості зводяться до наступного. Наукова

комунікація може виступати як в усній, так і в писемній формі та мати прямий чи непрямий характер. При прямій комунікації спілкування набуває форми бесіди чи виступу перед аудиторією, при непрямій – учасників комунікації розділяє або час, або простір, або і те і інше одночасно.

Наукова комунікація може бути односторонньою та двосторонньою. У першому разі учасник акту комунікації виступає або лише як комунікатор (який повідомляє ту чи іншу інформацію), чи як реципієнт (який сприймає цю інформацію). У двосторонній комунікації учасники поперемінно повідомляють і сприймають інформацію. Двостороння комунікація має місце, зокрема, у разі діалогу. Наукова комунікація може мати зворотній зв'язок і не мати його. У першому випадку комунікатор має можливість сприймати реакцію аудиторії безпосередньо в момент комунікації, у другому – такої можливості немає.

На відміну від комунікації суспільної, яка спрямована на масову аудиторію, наукова комунікація розрахована на порівняно невелику кількість людей із однотипним культурним та освітнім рівнем. І в цьому значенні наукова комунікація має, певною мірою, обмежений характер.

Головними функціями мови науки є комунікативна, когнітивна та інформаційна. Слід особливо підкреслити, що, закріплюючи здобуті знання у своїх знаках, текстах, документах, мова науки виконує когнітивну функцію свідомо та цілеспрямовано. Мова науки цілком підпорядкована цілям пізнання та її закріплення [1, с. 175].

Поряд із переважаючим писемним різновидом мови науки існує та активно розвивається усна форма науково-технічного спілкування. Причому слід додати, що мова науки у своїй усній формі не відмежовується від професійного просторіччя та професійного аргю [12, с. 85].

Мова науки постійно розвивається в міру її проникнення в усе нові сфери об'єктивного світу, причому вона виявляє зворотню дію на загальнолітературну мову, що позначається на низці явищ. По-перше, мова науки досить суттєво сприяє розвиткові процесу інтелектуалізації літературної мови, тобто прагнення до максимально точного мовного вираження об'єктивного мислення. По-друге, вплив мови науки на літературну мову особливо наглядно виявляється в галузі термінології, яка сьогодні стає найважливішим джерелом поповнення лексики літературної мови. По-третє, в період науково-технічної революції надзвичайно поширюється вплив мови науки, тобто самої форми вираження наукових ідей, на різні сторони культурного життя суспільства. Цей вплив позначається, зокрема, на загальній культурі мовлення – як писемній, так і усній. По-четверте, важливий наслідок впливу мови науки на загальнолітературну мову полягає в її демократизації, яка в літературній мові зумовлюється нейтралізацією засобів вираження, що було притаманно лише мові наукового викладу [8, с.28–30].

Треба особливо відзначити, що мова науки має найбільш помітні відмітні особливості у лексичній сфері. Саме мова науки містить у собі спеціальну лексику, яка взагалі непритаманна загальноповсякденній мові. Наше дослідження показало, що лексика мови науки поділяється на три основних пласти: загальнолітературний, загальнонауковий і спеціальний.

Найбільш багаточисельний пласт мови науки – це загальнолітературний, або міжстильовий. Він, як правило, є основою будь-якого стилю мовлення і нейтральний у відношенні і стилю, і автора. Загальнолітературна лексика – це найбільш загальні, основні слова, які мають максимальну частотність вживання і без яких не може бути побудоване ніяке мовлення природною, людською мовою [14, с. 78].

Сучасні наукові тексти включають в себе такі розряди загальнолітературних слів:

- 1) Слова загальнолітературної мови у значенні, прийнятому у цій мові. Це, перш за все, службові слова конкретної національної мови: прийменники, сполучники, займенники і т.п.
- 2) Слова загальнолітературної мови, які вживають в науковому тексті у власному, але спеціалізованому вузькому значенні.

Слід підкреслити, що загальнолітературна лексика, яку вибірково залучають до мови науки, виконує в ній різноманітні функції. Вона служить для зв'язку наукових понять, для вираження їх взаємовідношень. Ця лексика утворює відповідне інтелектуальному спілкуванню семантичне середовище, в якому можуть функціонувати і взаємодіяти спеціальні терміни. За допомогою

загальнолітературних слів пояснюються і тлумачаться терміни, виражаються логічні, предметні та інші відношення, висловлюється оцінка автором позначуваного і т.д. До цього варто додати, що загальнолітературна лексика є постійним матеріальним джерелом термінування [1, с. 175].

Найважливіший прошарок мови науки – це загальнонауковий пласт лексики, покликаний передавати інформацію, пов'язану з пізнавальною діяльністю людини. Він є ключем до термінології, з одного боку, і стилю наукового викладу – з іншого. Загальнонаукова лексика – це слова загальнолітературної мови, які зустрічаються в текстах різних наук, але в особливому значенні.

Сучасні наукові тексти складаються із таких розрядів загальнонаукових лексичних одиниць:

1) Особливі фразеологічні вислови загальнолітературної мови, що їх вживають в текстах різних наук у значенні, відмінному від літературної мови.

2) Слова загальнолітературної мови, що лежать в основі наукової дедукції і передають первинні для дедукції поняття різних наук.

3) Слова і вирази загальнолітературної мови, які використовуються в наукових текстах з філософським і образним значенням.

Загальнонаукова лексика вирізняється великою гнучкістю і рухливістю. Вона, на загальну думку, з'являється внаслідок паралельного розвитку текстів різних наук і внаслідок метафоричних перенесень слів із текстів однієї науки в іншу.

Спостереження підтверджують, що загальнонаукова лексика лежить між загальнолітературною і термінологічною лексикою мови науки. Вона вся представлена словами, звук і графічна форма яких відома суспільству. Разом з тим загальнонаукова лексика, як зазначає М. М. Глушко, семантично двояка: однозначна і багатозначна. Ця багатозначність виявляється у відношенні побутового і спеціального слова, з одного боку, спеціального і термінологічного значення – з іншого. Отже, значення одиниць загальнонаукової лексики якісно відмінне від значення одиниць інших пластів. Воно є відношенням загальнолітературного, загальнонаукового і спеціально-термінологічного значень [14, с.73].

Прямим призначенням загальнонаукової лексики, на наш погляд, є вдосконалення якості наукової думки і наукового викладу. До того ж загальнонаукова лексика, подібно до загальнолітературної, служить у мові науки для зв'язку понять і вираження їх взаємовідношень, для утворення семантичного середовища для функціонування спеціальних термінів, для вираження предметно-логічних та інших відношень, для пояснення і тлумачення термінів [14, с. 77; 1, с. 175].

Найбільш інформативний прошарок мови науки – це спеціальний пласт лексики, звернений на цілеспрямоване відображення і вираження соціально організованої дійсності (науки, мистецтва, політики, комерції, економіки, права та ін.) [9, с.164]. «Спеціальна лексика – це слова чи словосполучення, які називають предмет і поняття, що відносяться до різних сфер трудової діяльності людини і не є загальноживаними» [10, с. 522]. Іншими словами, спеціальна лексика – це слова чи словосполучення, які означають наукові поняття і є стійкими, відтворюваними елементами у системі спеціального знання, займаючи в ній певні класифікаційні місця [1, с. 176].

Співвіднесеність у сфері наукової комунікації зі спеціальним (науковим, технічним, виробничим) поняттям чи об'єктом спостерігається, як показало наше дослідження, у номінативних одиниць трьох класів: термінів, професіоналізмів і номенклатурних знаків [7, с. 38].

Термін — це цілком офіційне, прийняте і узаконене в певній галузі науки чи техніки позначення, назва якогось поняття. Специфіка терміна обумовлена сферою функціонування термінологічних одиниць, а саме тим, що терміни являють собою номінативні одиниці мови науки і техніки, а не одиниці природної мови в цілому. Саме в науковій сфері мови термін виконує свої основні функції: номінативну — назви класу спеціальних об'єктів чи їх ознак; сигніфікативну — позначення загального поняття, яке входить в систему спеціальних понять цієї галузі знання; комунікативну – передачі у часі і просторі спеціального знання та ін. [5, с. 38–39].

Найбільш суттєвими характеристиками терміна, на думку О. О. Реформатського, є соціально регламентована, точно обмежена сфера застосування і точна відповідність слова і речі. Суб'єктивні реакції, відображені в кожному слові повсякденного мовлення, не властиві терміну – термін

позаемоційний, стилістично нейтральний і об'єктивний. Термін не індивідуальний, а соціальний, і тому всякий термін співвідносний з термінологією і всяка термінологія є інститутом певної соціальної групи [9, с. 165]. Серед інших характеристик терміна називають також його дефінітивність, тобто взаємооднозначну семантичну відповідність між компактним позначенням даного об'єкту і його визначенням чи дефініцією, однозначність, точність, тобто адекватність значення терміна означуваному поняттю, системність, похідність, незалежність від контексту і лаконічність. При чому остання характеристика набуває тим більшого значення, чим частіше вживається даний термін.

В останні десятиріччя в термінознавстві установились такі позначення для основних розрядів термінів: прототерміни, передтерміни, терміноїди, псевдотерміни [5; 2]. Прототерміни – спеціальні найменування, які характерні для донаукового періоду розвитку будь-якої галузі людської діяльності і які називають тільки деякі уявлення, а не спеціальні поняття. Передтерміни – спеціальні лексеми, що використовуються для називання нових понять, але які ще не відповідають вимогам до термінів. Терміноїди – спеціальні слова, що називають спірні, неоднозначні поняття, які ще формуються, і що не мають до теперішнього часу чітких меж та дефініцій. Псевдотерміни – це спеціальні одиниці, які називають гіпотетичні, хибні поняття, що не відповідають реальній дійсності [11, с.15–17].

Професіоналізм — це напівофіційне слово чи словосполучення, поширене частіше у розмовному мовленні серед людей певної професії, спеціальності, але яке не є, по суті, строгим, науковим позначенням поняття. Професіоналізми виникають в умовах професійного спілкування як вторинні форми вираження і функціонують найчастіше як замітники офіційних термінів, являючи собою їх професійно-розмовні дублети. Основна сфера використання професіоналізмів формує в них наявність особливої образності, емоційності та експресивності [7, с. 49].

Номенклатура — це символічні, умовні назви словесно-буквенної чи цифрової структури, які спеціально створюються на базі термінів денотативного типу. Номенклатурні найменування, які безпосередньо пов'язані з термінами, є ніби їх сателітами, які характеризуються смисловою похідністю і вторинністю. Номенклатура, програючи термінам у прозорості своєї смислової і логічної структури, у своїй аналогічності, значно виграє, як відзначає С. Д. Шелов, у своїй синтетичності, у позначенні складних сполучень різних ознак об'єкта лаконічним способом [16, с. 30]. Номенклатура як особливим чином організовані назви одиниць певних предметних рядів – невід'ємна ознака спеціальної лексики. Основне призначення номенклатури – дати можливість посылатися на відомі референти і забезпечити стабільність їх назв. Номенклатура кожної галузі знання являє собою прошарок лексики, який спеціально культивується. Кожна сфера знання накладає обмеження на вибір одиниць для своєї номенклатури і припускає включення в її склад певних елементів [13, с. 22, 24].

Спеціальну лексику мови науки характеризують такі важливі особливості: 1) вторинне використання лексичних одиниць, яке розвивається на основі їх первісного загального застосування; 2) спеціальні утворення штучних позначень; 3) обмеженість сфери використання; 4) неможливістю прямого перекладу на інші мови; 5) неможливістю довільних замінок окремих елементів без узгодження з традицією галузі; 6) своєрідне ставлення до таких мовних явищ, як полісемія, антонімія; 7) підвищений денотативний зв'язок [13, с. 42].

За своїм формальним складом спеціальна лексика також відрізняється від загальнолітературної і загальнонаукової лексики. Частина мови по-різному беруть участь у процесі термінотворення і розвитку терміносистеми. Спостереження показують, що засобом позначення, найменування нового наукового поняття є ім'я в логічному сенсі цього слова, тобто – це найменування предмета чи поняття, рівнозначне слову (іменнику) чи номінативному сполученню слів. У лінгвістиці утвердилась думка про те, що мова науки має, перш за все, номінативний характер. Іменник, внаслідок своєї граматичної і семантичної природи набуває в будь-якій термінології домінуючої ролі. Варто додати, що кількість термінів, які належать до дієслів, прикметників і прислівників у більшості термінологій невелика. Причому слова цих частин мови в мові наук – це переважно терміни-деривати, тобто семантично похідні від іменників.

Проведене дослідження дозволяє нам зробити такі загальні висновки. Літературна мова та мова науки перебувають у відношенні системи та підсистеми. Мова науки, будучи цілісною та самостійною функціональною підсистемою загальної системи літературної мови, піддається дії загальномовних граматичних, словотвірних і семантичних законів. Однак унаслідок своєрідності відображуваної дійсності, особливих завдань у науковій сфері спілкування, обмеженості у сфері застосування мова науки відрізняється від літературної мови низкою характерних особливостей: а) консервативністю у відборі мовних засобів вираження; б) нейтралізацією емоційно-оцінних елементів; в) переважним використанням слів і словосполучень у їх прямих значеннях; г) монофункціональністю; д) наявністю таких стильових особливостей, як узагальненість, абстрагованість, об'єктивність, логічність, точність, ясність, безособовість та безпристрасність. Однак, найпомітніші відмітні особливості мова науки має у лексичній сфері. В лексиці мови науки виділяють три основні верстви: загальнолітературний, загальнонауковий і спеціальний, що перебувають в досить тісному зв'язку, який виявляється в безперервному взаємному обміні елементами та в різних формах взаємного впливу. Найінформативніший прошарок мови науки – це спеціальна верства лексики, що є інструментом, за допомогою якого оперують науковими поняттями та оволодівають спеціальністю. Спеціальна верства наукової мови складається з трьох лексичних класів: термінів, номенклатури і професіоналізмів. Обсяги і межі лексичних класів наукової мови є хиткими, невизначеними та несталими. Основні типи термінів, в свою чергу, – це прототерміни, передтерміни, терміноіди і псевдотерміни. Проблеми з'ясування, уточнення, перегляду змісту термінів, встановлення їх пізнавального значення зумовлюють у значній мірі прогрес наукового знання.

Насамкінець слід зазначити, що проблеми спеціальної лексики мови науки взагалі і термінології різних галузей зокрема стають все актуальнішими, особливо у зв'язку з розвитком нових наукових перспективних напрямків, проникненням засобів цифрової техніки у багато галузей науки і техніки, значними досягненнями в мікроелектроніці і мікропроцесорній техніці, а також після створення Міжнародної інформаційної служби з наукових і технічних перекладів, Міжнародного інформаційного центру термінології, Європейської асоціації термінології. Тому перспектива нашого подальшого дослідження полягає у всебічному вивченні спеціальної лексики в галузі музикознавства на матеріалі англійської, французької, російської та української мов.

1. Гречко В.А. Теория языкознания: Учеб. пособие. – М.: Высш. школа, 2003. – 375с.
2. Гринев С. В. Введение в терминоведение. – М.: Москов. лицей, 1993. – 309с.
3. Даниленко В. П. Актуальные направления лингвистического исследования русской терминологии // Современные проблемы русской терминологии. – М.: Наука, 1986. – С. 5–23.
4. Кубрякова Е. С. Части речи в ономаσιологическом освещении. – М.: Наука, 1978. – 221с.
5. Лейчик В. М. Предмет, методы и структура терминоведения: Автореф. дис. ... докт. филол. наук. – М., 1989. – 46 с.
6. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685с.
7. Пристайко Т. С. Лексико-номинативная организация специального текста: Монография. – Днепропетровск: УкО ІМА – прес, 1996. – 200 с.
8. Разинкина Н. М. Развитие языка английской научной литературы (Лингвостилистическое исследование). – М.: Наука, 1978. – 210 с.
9. Реформатский А. А. Мысли о терминологии // Современные проблемы русской терминологии. – М.: Наука, 1986. – С. 163–198.
10. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. – М.: ООО «Изд. Астрель», ООО «Изд. АСТ», 2001. – 624 с.
11. Сложеникина Ю. В. Термино-логическая лексика в общезыковой системе. – Самара: Изд-во СамГУ, 2003. – 160 с.
12. Суперанская А. В. Литературный язык и терминологическая лексика // Проблемы разработки и упорядочения терминологии в академиях наук союзных республик. – М.: Наука, 1983. – С. 81–90.
13. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: Терминологическая деятельность. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 288 с.
14. Теория и практика английской научной речи: Монография / Под. ред. М. М. Глушко. – М.: Изд. Моск. ун-та, 1987. – 240 с.
15. Филин Ф. П. О структуре современного русского литературного языка // Вопросы языкознания. – 1973. – № 2. – С. 19–28.
16. Шелов С. Д. Терминология, профессиональная лексика и профессионализмы // Вопросы языкознания, 1984. – № 5. – С. 76–87.